

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ: 18/2015
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(Α' Τμήμα)
Συνεδρίαση της 28^{ης} Ιανουαρίου 2015

Σύνθεση:

Πρόεδρος : Ανδρέας Χαρλαύτης, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Μέλη : Ανδρέας Ανδρουλιδάκης, Στυλιανή Χαριτάκη, Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Κωνσταντίνος Κηπουρός, Ελένη Πασαμιχάλη, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Αριθ. ερωτήματος: ΔΚΠ 0000199 ΕΞ 2015/24.12.2014 έγγραφο της Διεύθυνσης Κοινωφελών Περιουσιών της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Περιουσίας του Υπουργείου Οικονομικών.

Εισηγητής: Γεώργιος Α. Βαμβακίδης, Πάρεδρος ΝΣΚ.

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται εάν, ενόψει του διδόμενου ιστορικού και της κείμενης νομοθεσίας, μπορεί ο κηδεμόνας της σχολάζουσας κληρονομίας που κατέλιπε ο Ε. Β. (διαθέτης ιδρύματος) να προβεί και σε ενέργειες που αφορούν τον κληρονόμο, όπως η σύσταση του ιδρύματος ή προσφυγή στο Εφετείο για την τροποποίηση της βούλησης του διαθέτη, εφόσον αυτή καταστεί ανέφικτη, ή αν θα πρέπει να διοριστεί εκτελεστής διαθήκης για να προβεί σε αυτές τις ενέργειες, στον οποίο θα παραδώσει ο κηδεμόνας την περιουσία, καθώς και ποιες είναι οι τυχόν

άλλες ενδεικνυόμενες ενέργειες της διοίκησης για την εν λόγω κληρονομία.

Επί του παραπάνω ερωτήματος το Α' Τμήμα του ΝΣΚ γνωμοδότησε,
ως εξής:

I.- ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ

Από όσα εκτίθενται στο πιο πάνω έγγραφο της ερωτώσας υπηρεσίας και τα συνημμένα σ' αυτό έγγραφα προκύπτουν τα ακόλουθα:

1. α. Την 12^η Ιουνίου 1983 απεβίωσε στη Θεσσαλονίκη ο Εμμανουήλ Βογιατζάκης του Βασιλείου, ομότιμος καθηγητής Πανεπιστημίου και κάτοικος εν ζωή Θεσσαλονίκης, ο οποίος κατέλιπε την από 2.11.1979 ιδιόγραφη διαθήκη που δημοσιεύτηκε με τα υπ'αρ.723/20.7.1983 πρακτικά συνεδρίασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης και κηρύχθηκε κυρία με την 955/1983 απόφαση του ίδιου δικαστηρίου. Με τη διαθήκη αυτή, ο διαθέτης εγκατέστησε μοναδικό κληρονόμο σε όλη την κληρονομιαία περιουσία του το υπό σύσταση Ίδρυμα, με την επωνυμία «Βογιατζάκειο Ίδρυμα εις μνήμην αδελφών Βασιλείου – Αχιλλέως Βογιατζάκη (ιατρού) και Κωνσταντίνου Βογιατζάκη (φοιτητού Ιατρικής)».

β. Ωστόσο, το Ίδρυμα αυτό μέχρι σήμερα δεν κατέστη δυνατόν να συσταθεί τόσο για νομικούς λόγους (αναντιστοιχία των αναφερομένων στη διαθήκη εδρών του ΑΠΘ με τα υφιστάμενα σήμερα τμήματα και τομείς του ΑΠΘ λόγω νομοθετικής μεταβολής με το ν. 1268/1982, μη πρόβλεψη από το διαθέτη ορισμού εκτελεστών της διαθήκης για την επιμέλεια της κληρονομίας) όσο και για πραγματικούς λόγους (επειδή η σημαντική περιουσία που κατέλιπε ο διαθέτης δεν φαίνεται να επαρκεί για την κατασκευή και αποπεράτωση όλων των κτηρίων και εγκαταστάσεων που προέβλεψε στη διαθήκη του).

2. α. Κατόπιν της από 12.9.1987 αγωγής που άσκησε στο Πολυμελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης η Στέλλα χήρα Εμ. Βογιατζάκη, με την οποία ζητούσε την ερμηνεία της ανωτέρω διαθήκης, εκδόθηκε η υπ'αριθ.937/1988 απόφαση του ως άνω δικαστηρίου που την ερμήνευσε, ως εξής: Ότι δηλ. ο διαθέτης Εμμανουήλ Βογιατζάκης θέλησε τη σύσταση αυτοτελούς, κατά την έννοια του άρθρου 95

παρ. 1 του α.ν. 2039/1939, κοινωφελούς και με τους σ' αυτή καθοριζόμενους ειδικότερους κοινωφελείς σκοπούς Ιδρύματος "παρά τω Αριστελείω Πανεπιστημίω Θεσσαλονίκης", με την επωνυμία «Βογιατζάκειο Ίδρυμα εις μνήμην αδελφών Βασιλείου – Αχιλλέως Βογιατζάκη (ιατρού) και Κωνσταντίνου Βογιατζάκη φοιτητού Ιατρικής», στο οποίο κατέλιπε όλα τα περιουσιακά στοιχεία που μνημονεύονται στη διαθήκη υπό τους σ' αυτή ειδικότερους τρόπους.

β. Κατά της ανωτέρω 937/1988 οριστικής απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, το ΑΠΘ άσκησε έφεση, επί της οποίας εκδόθηκε η υπ' αριθ. 2058/2000 απόφαση του Εφετείου Θεσσαλονίκης, που απέρριψε το ένδικο αυτό μέσο, κρίνοντας ότι το πρωτοβάθμιο δικαστήριο ορθά ερμήνευσε το νόμο και εκτίμησε το περιεχόμενο της διαθήκης, ότι δηλ. ο διαθέτης θέλησε τη σύσταση αυτοτελούς Ιδρύματος, κατά το άρθρο 95 παρ. 1 του α.ν. 2039/1939. Μάλιστα το ΑΠΘ με την από 9.5.2006 δήλωσή του παραιτήθηκε από το δικόγραφο αναιρέσεως κατά της ως άνω εφετειακής απόφασης και γενικά από την αξιοποίηση της καταλειπόμενης περιουσίας.

3. Στη συνέχεια, κατόπιν υποβολής της από 24.11.2006 αιτήσεως των κληρονόμων Επαμεινώνδα Πεταλίδη, οι οποίοι φέρεται να έχουν αξίωση αποζημίωσης από ρυμοτομία ακινήτου που βαρύνει ακίνητο της κληρονομιάς περιουσίας, περί διορισμού κηδεμόνα σχολάζουσας κληρονομιάς, εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 3805/2007 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης που δέχθηκε την εν λόγω αίτηση και: **i)** διόρισε κηδεμόνα της εν λόγω κληρονομιάς τον Αναστάσιο Μαυροδόντη, δικηγόρο και κάτοικο Θεσσαλονίκης, **ii)** απέρριψε την ασκηθείσα από τον Υπουργό Οικονομικών, υπό την ιδιότητά του ως ασκούντος, κατά τον α.ν. 2039/1939, τη διοικητική εποπτεία επί των υπέρ κοινωφελών σκοπών και κοινωφελών Ιδρυμάτων εν γένει καταλειπομένων περιουσιών, κύρια παρέμβασή του, με την οποία είχε ζητηθεί ο διορισμός στη συγκεκριμένη περίπτωση εκτελεστή και όχι κηδεμόνα, δεδομένου ότι ο κληρονόμος ήταν γνωστός (υπό σύσταση Ίδρυμα). Σημειωτέον ότι με το υπ' αριθμ. 1412/2007 πρακτικό του ΝΣΚ, που εγκρίθηκε νόμιμα, έγινε δεκτή η ανωτέρω απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης.

4. α. Ακολουθώς, οι πιο πάνω αιτήσαντες τον διορισμό κηδεμόνα

σχολάζουσας κληρονομίας, με την υπ' αριθ. εκθ. κατ. 8204/27.2.2009 αγωγή που άσκησαν στο Πολυμελές Πρωτοδικείο Θεσ/νίκης, κατά του ανωτέρω διορισθέντος κηδεμόνα, ζήτησαν να υποχρεωθεί ο εναγόμενος, υπό την προεκτεθείσα ιδιότητά του, να καταβάλει σ' αυτούς ως αναγνωρισθέντες δικαιούχους αποζημίωσης από ρυμοτομική απαλλοτρίωση, η οριστική τιμή της οποίας καθορίστηκε με την 67/2009 απόφαση του Εφετείου Θεσσαλονίκης, για την οποία βαρύνεται κληρονομιαίο ακίνητο, τα εκεί αιτούμενα για τον καθένα των εναγόντων ποσά. Επί της αγωγής αυτής εκδόθηκε η υπ' αρ. 23930/2011 οριστική απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου που δέχθηκε το ένδικο αυτό βοήθημα και υποχρέωσε τον εναγόμενο στην καταβολή των ως άνω αιτηθέντων ποσών, για τμήμα μάλιστα των οποίων η καταψηφιστική διάταξη της απόφασης κηρύχθηκε και προσωρινά εκτελεστή, κατά τα ειδικότερα στο σκεπτικό και διατακτικό αυτής αναφερόμενα.

β. Κατά της πρωτόδικης αυτής απόφασης τόσο ο Υπουργός Οικονομικών, υπό την ιδιότητα του ασκούντος την εποπτεία επί των κοινωφελών ιδρυμάτων και των υπέρ κοινωφελών σκοπών καταλειπομένων περιουσιών, όσο και ο ως άνω διορισθείς κηδεμόνας σχολάζουσας κληρονομίας, άσκησαν στο Εφετείο Θεσσαλονίκης τις υπ' αριθ. εκθ. κατ. 3304/10.10.2011 και 3366/13.10.2011 αντίστοιχες εφέσεις τους, επί των οποίων εκδόθηκε η υπ' αρ. 24/2013 οριστική και τελεσίδικη απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου που τις απέρριψε, κατά τα ειδικότερα στο σκεπτικό και διατακτικό αυτής εκτιθέμενα.

5. Σημειώνεται ότι το ενεργητικό της κληρονομίας αυτής, κατά το διδόμενο ιστορικό της ερωτώσας υπηρεσίας, αποτελείται από:

α) Διαμέρισμα επί της οδού Μιχαηλίδη αρ. 7 στη Θεσ/νίκη, εμβαδού 150 τ.μ., στο οποίο αντιστοιχεί ποσοστό 2,96% εξ αδιαίρετου επί του οικοπέδου, όπου είναι κτισμένη η οικοδομή, εκτάσεως 856 τ.μ., και έχει παρακολουθήμα μία αποθήκη 4 τ.μ. στο υπόγειο της οικοδομής (αντικειμενική αξία 329.923,13 ευρώ).

β) Ποσοστό 50% εξ αδιαθέτου επί οικοπέδου επί της διασταυρώσεως των οδών Ολυμπιάδος – Παύλου Νιρβάνα – Τσαμαδού, εμβαδού 190 τ.μ. (αντικειμενική 102.094,80 ευρώ).

γ) Αγρός 'έξω του χωριού Καλοχωρίου', έκτασης 8.500 τ.μ. με ελλιπή περιγραφή και στοιχεία.

δ) Οικόπεδο επί των οδών Φλέμιγκ και Καζάζη, εμβαδού 780 τ.μ. (αντικειμενική 438.721,92 ευρώ).

ε) Αγρού, συνολικής έκτασης περίπου εννιά (9) στρεμμάτων στο Αμύνταιο (αντικειμενικής αξίας 4.046 ευρώ).

στ) Οικόπεδο στον Όικισμό των Καθηγητών (Βουρβουρού)', εμβαδού 2.741,28 τ.μ. με διώροφη οικία, εμβαδού 100 τ.μ. (αντικειμενική αξία 85.894,33 ευρώ το οικόπεδο και 46.800 η οικία).

Το παθητικό της κληρονομιάς αφορά την χρηματική αξίωση υπέρ των κληρονόμων Πεταλίδη βάσει της υπ'αριθμ.23930/2011 απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου που κατέστη τελεσίδικη με την υπ'αριθμ.24/2011 απόφαση του Εφετείου Θεσσαλονίκης.

6. α. Τα ως άνω ακίνητα τελούν αμέσως ή εμμέσως από τις διατάξεις της διαθήκης υπό τον όρο του αναπαλλοτρίωτου, καθόσον, όπως, εκτός των άλλων, αναφέρεται σ' αυτή, το μεν πρώτο θα νοικιάζεται και εκ των ενοικίων θα χρηματοδοτούνται άποροι φοιτητές, στο δεύτερο θα ανεγερθεί οικοδομή στην οποία θα λειτουργήσει ερευνητικό κέντρο κ.λ.π. και του τελευταίου θα διατίθενται οι πόροι από την εκμετάλλευσή του για τους σκοπούς του ιδρύματος, κατά τα ειδικότερα εκτιθέμενα σ' αυτή (διαθήκη).

β. Προς τούτο, το Συμβούλιο Εθνικών Κληροδοτημάτων για το θέμα της έγκρισης ή μη κατάθεσης αίτησης για την εκποίηση ακινήτων γνωμοδότησε ότι απαιτείται ο κηδεμόνας να προσφύγει στο αρμόδιο Εφετείο (Αθηνών) για την άρση του αναπαλλοτρίωτου των ακινήτων, προκειμένου με τη σταδιακή εκποίησή τους να εξοφληθούν οι δανειστές και, στη συνέχεια, να εξετασθεί εάν είναι δυνατή με την εναπομένουσα περιουσία η σύσταση του οριζόμενου στη διαθήκη κοινωφελούς ιδρύματος.

7. Πράγματι, επακολούθησε η από 15.09.2014 επιστολή του ως άνω κηδεμόνα, με την οποία γνωστοποιήθηκε ότι αυτός κατέθεσε αίτηση για την άρση του αναπαλλοτρίωτου των στοιχείων της ανωτέρω κληρονομιάς στο Εφετείο Αθηνών, δικάσιμος της οποίας ορίστηκε η 3^η Μαρτίου 2015.

8. Τέλος, αναφέρεται ότι, δυνάμει της υπ'αριθμ.2794 Β/11.07.2014 σχετικής έκθεσης, επεβλήθη αναγκαστική κατάσχεση σε βάρος του πιο πάνω υπό

στοιχ.4 κληρονομιαίου ακινήτου, ενώ με την από 21.11.2014 επιστολή του εν λόγω κηδεμόνα γίνεται γνωστό στην υπηρεσία ότι ο πλειστηριασμός που επισπεύστηκε για το συγκεκριμένο ακίνητο για την 19^η Νοεμβρίου 2014 απέβη άκαρπος λόγω έλλειψη ενδιαφέροντος και ότι οι αντίδικοι θα προβούν σε υποβολή αίτησης για μείωση της πρώτης τιμής προσφοράς και θα προχωρήσουν σταδιακά στην επιβολή κατασχέσεων και άλλων ακινήτων της κληρονομίας μέχρι να ικανοποιηθεί η απαίτησή τους.

9. Κατόπιν τούτων, και αφού παρατέθηκαν από την ερωτώσα υπηρεσία οι κρίσιμες διατάξεις, ετέθη το ανωτέρω ερώτημα.

II.- ΚΡΙΣΙΜΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. Στο άρθρο 109 (παρ. 1, 2, 3) του Συντάγματος ορίζονται τα εξής:

«1. Δεν επιτρέπεται η μεταβολή του περιεχομένου ή των όρων της διαθήκης, κωδικέλλου ή δωρεάς, ως προς τις διατάξεις τους υπέρ του Δημοσίου ή υπέρ κοινωφελούς σκοπού. 2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η επωφελέστερη αξιοποίηση ή διάθεση, για τον ίδιο ή άλλο κοινωφελή σκοπό, εκείνου που καταλείφθηκε ή δωρήθηκε, στην περιοχή που καθόρισε ο δωρητής ή ο διαθέτης ή στην ευρύτερή της περιφέρεια, όταν βεβαιωθεί ότι η θέληση του διαθέτη ή του δωρητή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί, για οποιονδήποτε λόγο, καθόλου ή κατά το μεγαλύτερο μέρος του περιεχομένου της, καθώς και αν μπορεί να ικανοποιηθεί πληρέστερα με τη μεταβολή της εκμετάλλευσης, όπως ο νόμος ορίζει. 3. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη σύνταξη μητρώου κληροδοτημάτων γενικά και ανά περιφέρεια, την καταγραφή και ταξινόμηση των περιουσιακών τους στοιχείων, τη διοίκηση και διαχείριση του κάθε κληροδοτήματος σύμφωνα με τη βούληση του διαθέτη ή δωρητή και κάθε άλλο συναφές ζήτημα».

2. Επίσης, τα άρθρα 108, 109, 112 και 114 ΑΚ ορίζουν τα εξής:

Άρθρο 108.- *«Αν με ιδρυτική πράξη μια περιουσία ορίστηκε για να εξυπηρετηθεί ορισμένος σκοπός, το ίδρυμα αποκτά προσωπικότητα με διάταγμα που εγκρίνει τη σύστασή του.»*

Άρθρο 109.- *«Η ιδρυτική πράξη γίνεται είτε με δικαιοπραξία εν ζωή είτε με διάταξη τελευταίας βούλησης. Η δικαιοπραξία εν ζωή απαιτείται να γίνει με συμβολαιογραφικό έγγραφο».*

Άρθρο 112.- «Η αρμόδια αρχή προκαλεί αυτεπαγγέλτως την έγκριση του ιδρύματος.».

Άρθρο 114.- «Ίδρυμα που συνιστάται μετά το θάνατο του ιδρυτή θεωρείται ότι υφίσταται κατά το χρόνο του θανάτου του ως προς την περιουσία που έχει ταχθεί υπέρ του ιδρύματος.».

3. Περαιτέρω, στα άρθρα 1866 εδ. α' και 2020 του ΑΚ ορίζεται ότι:

Άρθρο 1866.- Ο κηδεμόνας αντιπροσωπεύει τον κληρονόμο και διαχειρίζεται την κληρονομία, έχοντας την υποχρέωση να ενεργήσει τη σφράγιση και την απογραφή της και να λάβει κάθε συντηρητικό μέτρο καθώς και να εισπράξει τις απαιτήσεις και να καταθέσει έντοκα τα χρήματα σε ασφαλή τράπεζα. ... ».

Άρθρο 2020.- «Έργο του εκτελεστή είναι η εκτέλεση των διατάξεων της διαθήκης. Ο εκτελεστής έχει δικαίωμα να επιχειρήσει κάθε πράξη την οποία ρητά επέτρεψε ο διαθέτης ή είναι απαραίτητη για την εκτέλεση των διατάξεών του. Με τους ίδιους όρους έχει δικαίωμα να διαχειρίζεται την κληρονομία είτε ολόκληρη είτε κατά ένα μέρος της.».

4. Ακόμη, τα άρθρα 1, 10, 16, 17, 40-42, 50, 61, 62, 82 και 102 του ν. 4182/2013 (ΦΕΚ Α' 185/10. 09.13) ορίζουν τα εξής:

Άρθρο 1.- «Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος κώδικα νοούνται ως:

1. "Κοινωφελής περιουσία": το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων που διατίθενται με κληρονομία, κληροδοσία ή δωρεά υπέρ του Δημοσίου ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου ή για κοινωφελή σκοπό. Ως "κοινωφελής περιουσία" νοείται επίσης και το νομικό πρόσωπο που το διαχειρίζεται και εκπροσωπεί, εφόσον υπάρχει. Οι όροι "κοινωφελής περιουσία", "περιουσία" και "εθνικό κληροδότημα" ταυτίζονται.
2. "Συστατική πράξη": η διαθήκη ή η πράξη δωρεάς, με την οποία καταλείπεται νόμιμα περιουσία κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου.
3. ...
4. "Αρμόδια αρχή": είναι ο Υπουργός Οικονομικών και ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2, οι οποίοι ασκούν τις σχετικές αρμοδιότητες δια των οικείων Διευθύνσεων.
5. ...
6. "Σχολάζουσα κληρονομία": Κληρονομία της οποίας ο κληρονόμος είναι άγνωστος ή δεν έχει ακόμα βρεθεί ή δεν είναι βέβαιο ότι την έχει αποδεχθεί.».

Άρθρο 10.- «1. Περιουσίες που καταλείπονται υπέρ κοινωφελών σκοπών αξιοποιούνται κατά τον τρόπο που όρισε ο διαθέτης ή δωρητής. Απαγορεύεται η μεταβολή τόσο των παραπάνω κοινωφελών σκοπών όσο και του τρόπου διαχείρισης της περιουσίας, καθώς και τον ορισμών για τον τρόπο διοίκησής της. 2. Αν υπάρχει αμφιβολία περί του περιεχομένου της βούλησης του διαθέτη ή δωρητή ή αμφισβήτηση κατ' αυτού, αυτή επιλύεται από το αρμόδιο κατ' άρθρο 825 Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. 3. Το κατά την προηγούμενη παράγραφο δικαστήριο αποφαινεται επίσης, κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, επί του εάν η βούληση του διαθέτη ή δωρητή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί, για οποιονδήποτε λόγο, καθόλου ή κατά το μεγαλύτερο μέρος της, και καθορίζει τον τρόπο της επωφελέστερης ή ασφαλέστερης αξιοποίησης της περιουσίας, καθώς και το σκοπό και την περιοχή για την οποία πρέπει αυτή να διατεθεί. Αν μετά την έκδοση της δικαστικής απόφασης του προηγούμενου εδαφίου, ο τρόπος αξιοποίησης που επετράπη με αυτή κατέστη για οποιονδήποτε λόγο ανέφικτος, είναι δυνατή η αξιοποίηση της περιουσίας, σύμφωνα με τον τρόπο που περιέγραψε ο διαθέτης ή δωρητής, χωρίς να απαιτείται η έκδοση νέας απόφασης, με απόφαση του οργάνου διοίκησης ...».

Άρθρο 16.- «1. Στο Υπουργείο Οικονομικών καταρτίζεται και τηρείται Μητρώο φυσικών και νομικών προσώπων, από το οποίο επιλέγονται με κλήρωση που διενεργεί η αρμόδια αρχή, τα πρόσωπα που διορίζονται από αυτήν ως εκκαθαριστές κοινωφελών περιουσιών και οι εκτελεστές διαθηκών, όταν δεν ορίζονται από τη συστατική πράξη ή παρίσταται ανάγκη αντικατάστασης των οριζομένων καθώς και οι κηδεμόνες σχολαζουσών κληρονομιών. ... 2. ... 5. ...».

Άρθρο 17.- «1. ... 8. Ο εκκαθαριστής, ο εκτελεστής και ο διοικητής του ιδρύματος θεωρείται ότι ασκούν, μετά την αποδοχή του ισχυρισμού τους, δημόσιο λειτούργημα και υπάγονται ως προς την άσκησή του στην εποπτεία και τον έλεγχο της αρμόδιας αρχής.».

Άρθρο 40.- «1. Περιουσίες που καταλείπονται υπέρ κοινωφελών σκοπών σε άλλα πρόσωπα, εκτός του Δημοσίου, γίνονται αποδεκτές πάντοτε με το ευεργέτημα της απογραφής και εκκαθαρίζονται από τους εκτελεστές που ορίζονται με τη διαθήκη, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Κώδικα και συμπληρωματικά τις διατάξεις

των άρθρων 2020 έως 2027 του Αστικού Κώδικα. Αν ο οριζόμενος ως εκτελεστής διαθήκης εξέλιπε χωρίς να προβλέπεται από τη συστατική πράξη η αναπλήρωσή του, η οικεία περιουσία εκκαθαρίζεται από εκτελεστή από την αρμόδια αρχή, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 16 έως 21. 2. ...».

Άρθρο 41.- «1. Ο εκτελεστής διαθήκης υποχρεούται, ύστερα από εγκριτική απόφαση της αρμόδιας αρχής, και εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στη διαθήκη, να παραδώσει στον κληρονόμο κάθε στοιχείο της κληρονομίας που ανήκει στην κληρονομική του μερίδα, εφόσον δεν δυσχεραίνεται το έργο της εκκαθάρισης, εφαρμοζομένων αναλόγως, σε περίπτωση συγκυριότητας, των διατάξεων του άρθρου 29. ... 2. Δεν επιτρέπεται η διάθεση στοιχείου της κληρονομίας που υπάγεται στη διαχείριση του εκτελεστή εκ μέρους του κληρονόμου, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στη διαθήκη. Κατ' εξαίρεση μπορεί να επιτραπεί η διάθεση, με έγκριση της αρμόδιας αρχής, αν το στοιχείο ανήκει καταφανώς στον κληρονόμο. 3. Μετά τη λήξη της εκκαθάρισης ο εκτελεστής διανέμει την κληρονομία σύμφωνα με τη διαθήκη, με έγκριση της αρμόδιας αρχής. ...».

Άρθρο 42.- «1. Κατά την εκκαθάριση της περιουσίας ο εκτελεστής διενεργεί πράξεις που προσιδιάζουν στο σκοπό της εκκαθάρισης, όπως την απογραφή της περιουσίας, τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων, την είσπραξη απαιτήσεων και εισοδημάτων των στοιχείων της κληρονομίας, την υπό όρους εκποίηση ακινήτων, κινητών ή τιμαλφών, την εκμίσθωση κινητών και ακινήτων και εν γένει τη συνομολόγηση συμβάσεων που δεν αντιβαίνουν στο σκοπό της ταχείας εκκαθάρισης της περιουσίας, την πληρωμή χρεών και βαρών της κληρονομίας. Τη διάλυση ή συνέχιση εμπορικής ή βιομηχανικής επιχείρησης, το συμβιβασμό και την επένδυση κληρονομικής περιουσίας, καθώς και άλλη πράξη σχετική με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της περιουσίας. Αν δεν ορίζεται διαφορετικά στη διαθήκη για την ενέργεια των παραπάνω πράξεων εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 22 έως 28, κατά παρέκκλιση του άρθρου 2021 ΑΚ. 2. Η εκποίηση ακινήτων της περιουσίας που κρίνεται αναγκαία για την εκκαθάριση ή την επίτευξη του σκοπού αυτής εγκρίνεται με απόφαση της αρμόδιας αρχής. ... 3. ... 4. Εφόσον κριθεί, με απόφαση της αρμόδιας αρχής, που εκδίδεται ύστερα από αίτημα του εκτελεστή, ότι επιβάλλεται η ανοικοδόμηση ή η ουσιώδης

ανακατασκευή του μπορεί να συμφωνηθεί η ανάθεση σε ενδιαφερόμενο, ο οποίος βαρύνεται με τη συνολική ή μερική δαπάνη, έναντι μακροχρόνιας μίσθωσης του ακινήτου. ... 5. Όλες οι εισπράξεις από την εκκαθάριση της κληρονομίας κατατίθενται από τον εκτελεστή της διαθήκης σε έντοκη κατάθεση, ανάλογα με τις ανάγκες της εκκαθάρισης και το είδος κατάθεσης που εξυπηρετεί την περιουσία, σε πιστωτικό ίδρυμα ή το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, αν δεν ορίζεται διαφορετικά στη διαθήκη. 6. Το προϊόν της ρευστοποίησης περιουσιών, τα κεφάλαια των οποίων προορίζονται για την εκτέλεση κοινωφελών σκοπών, κατατίθεται κατά τα οριζόμενα στην προηγούμενη παράγραφο μέχρι να καταστεί εφικτή η εκτέλεση του σκοπού, αν δεν ορίζεται διαφορετικά στη διαθήκη. 7. Με απόφαση της αρμόδιας αρχής μετά από πρόταση του εκτελεστή διαθήκης επιτρέπεται η επένδυση περιουσίας σε άλλα περιουσιακά στοιχεία κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 35, αν δεν ορίζεται διαφορετικά στη διαθήκη. 8. ...».

Άρθρο 50.- «1. Περιουσία, η οποία διατίθεται σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 1 του παρόντος αποτελεί ίδρυμα που διοικείται σύμφωνα με όσα προβλέπονται στη συστατική πράξη, όταν η εκτέλεση του κοινωφελούς σκοπού ανατίθεται σε φυσικά πρόσωπα ή νομικά πρόσωπα σε συνιστώνται με αυτήν. Ομοίως αποτελεί αυτοτελές ίδρυμα η διάθεση περιουσίας σε υφιστάμενα νομικά πρόσωπα για κοινωφελείς σκοπούς, όταν ορίζεται ιδιαίτερος τρόπος διοίκησης τους. 2. ...».

Άρθρο 61.- «1. ... 3. Η αρμόδια αρχή διορίζει κηδεμόνα για την προσωρινή διοίκηση της κληρονομίας και την εξακρίβωση του κληρονομικού δικαιώματος του Δημοσίου όταν ο κληρονόμος είναι άγνωστος ή δεν είναι βέβαιο ότι αποδέχθηκε την κληρονομία. Για το διορισμό κηδεμόνα ενημερώνεται χωρίς καθυστέρηση η γραμματεία του δικαστηρίου της κληρονομίας. Ο επικαλούμενος κληρονομικό δικαίωμα μπορεί να ζητήσει οποτεδήποτε τη βεβαίωση του κληρονομικού δικαιώματος, με αίτησή του προς το δικαστήριο της κληρονομίας, η κοινοποιείται στην αρμόδια αρχή, επί ποινή απαραδέκτου της συζητήσεώς της. 4. Συμπληρωματικά προς τις διατάξεις του παρόντος Κεφαλαίου εφαρμόζονται και τα άρθρα 1867, 1868 και 1870 του Αστικού Κώδικα. 5. ... 6. ...».

Άρθρο 62.- «1. Ο κηδεμόνας σχολάζουσας κληρονομίας διορίζεται κατά το άρθρο

16 από την αρμόδια αρχή αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήματος δημόσιας αρχής ή οποιουδήποτε προσώπου έχει έννομο συμφέρον, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου για την ιδιότητα της κληρονομιάς ως σχολάζουσας, εφαρμοζομένων κατά τα λοιπά αναλόγως των διατάξεων των άρθρων 17 έως 20, 22 έως 24 και 26 έως 28. 2. Για την εξακρίβωση των στοιχείων της κληρονομιάς ο κηδεμόνας μπορεί να ζητεί πληροφορίες, πιστοποιητικά και αντίγραφα δημοσίων εγγράφων από κάθε δημόσια ή τοπική αρχή, γραμματείς δικαστηρίων, υποθηκοφύλακες, κτηματολογικά γραφεία και συμβολαιογράφους. ... 3. Το λειτούργημα του κηδεμόνα παύει και ο κηδεμόνας παραδίδει την περιουσία στον κληρονόμο ή τον εκκαθαριστή, ύστερα από ενημέρωση της αρμόδιας αρχής, αν του κοινοποιηθεί δικαστική απόφαση περί αναγνώρισης του δικαιώματος του κληρονόμου ή αν διαπιστωθεί το κληρονομικό δικαίωμα τρίτου με απόφαση της αρμόδιας αρχής που εκδίδεται μετά από γνώμη του Συμβουλίου.».

Άρθρο 82.- «1. Όπου δεν ορίζεται διαφορετικά, οι διατάξεις του Κώδικα εφαρμόζονται και στις κοινωφελείς περιουσίες που υφίστανται κατά την έναρξη ισχύος του, ανεξάρτητα από τον τρόπο σύστασής τους. ... **Διαδικασίες που έχουν ήδη αρχίσει, δύνανται να ολοκληρώνονται και κατά την προϋφιστάμενη διαδικασία** (όπως το εδάφιο αυτό ισχύει ήδη μετά την αντικατάστασή του με την παρ. 12 του άρθρου 32 του ν. 4223/2014 – ΦΕΚ Α' 287/31.12.14). 2. ... 3. ... 4. Μέχρι την έκδοση των προεδρικών διαταγμάτων και λοιπών κανονιστικών πράξεων, που προβλέπονται στον παρόντα νόμο, ισχύουν ανάλογα οι μέχρι τώρα διέπουσες τα αντίστοιχα ζητήματα διατάξεις, εφόσον δεν αντίκεινται στις διατάξεις του παρόντος Κώδικα. ... 8. Με την επιφύλαξη των όσων ορίζονται στις λοιπές διατάξεις του παρόντος Κώδικα από την έναρξη ισχύος αυτού, καταργούνται: α) ο α.ν. 2039/1939 (Α' 455), β) το ν.δ. 430/1970 (Α' 25), γ) ο ν. 455/1976 (Α' 277), δ) το β.δ. 18.9-20.10/1947 (Α' 223), ε) τα άρθρα 1865, 1866 εδάφιο δεύτερο και 1869 του Αστικού Κώδικα, στ) κάθε γενική ή ειδική διάταξη, η οποία αφορά θέματα που ρυθμίζονται από αυτόν ή αντίκεινται στις διατάξεις του. 9. ...».

Άρθρο 102.- «Η ισχύς των άρθρων 1 έως 82 αρχίζει δύο μήνες από τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. ...».

5. Τέλος, στα άρθρα 758 και 778 του ΚΠολΔ ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 758.- «1. Οι αποφάσεις που αποφαινόνται οριστικά, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά, μπορούν με αίτηση διαδίκου, μετά τη δημοσίευσή τους, να ανακληθούν ή να μεταρρυθμιστούν από το δικαστήριο που τις εξέδωσε, αν προκύψουν νέα πραγματικά περιστατικά ή μεταβληθούν οι συνθήκες, κάτω από τις οποίες εκδόθηκαν. ...».

778.- «Αν στις υποθέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 739 γίνει δεκτή ή απορριφθεί με οριστική απόφαση αίτηση, δεν είναι δυνατόν να συζητηθεί νέα αίτηση των διαδίκων για το ίδιο αντικείμενο κατά τη διαδικασία των άρθρων 741 έως 781.».

III. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

1. Κατά την έννοια των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων του άρθρου 109 Σ και δη της παρ. 1 τούτου, η δι' αυτών προβλεπόμενη αυξημένη προστασία και κατοχύρωση της βουλήσεως των διαθετών και δωρητών, ως προς τις υπέρ του Δημοσίου ή κοινωφελούς σκοπού διατάξεις (δηλ. των υπέρ αυτών καταλιπομένων περιουσιών), δεν αφορά μόνο στον οριζόμενο με τη διαθήκη ή δωρεά σκοπό, αφού ρητώς δεν επιτρέπεται η μεταβολή του πιο πάνω περιεχομένου ή όρου αυτών, αλλά επεκτείνεται και στον τρόπο διαχείρισεως της περιουσίας που έχει διατεθεί ή δωρηθεί, εφόσον οι ορισμοί αυτοί, μαζί τον παραπάνω σκοπό, αποτελούν ουσιώδες μέρος του περιεχομένου και των όρων της διαθήκης ή δωρεάς (ΟΛΑΠ 8/1994 ΕλλΔνη 1994. 1254 = ΕΕΝ 1994. 383 = ΝοΒ 1994. 1141, ΣΤΕ 3921/2011, ΣΤΕ 1354/2000, ΣΤΕ 112/1983 ΝοΒ 31. 1259, ΣΤΕ 1324/82, ΓνμΔΟΛΝΣΚ 250/2005, ΓνμΔΝΣΚ 206/2014 κ.α.). Μάλιστα, έχει κριθεί ότι η συνταγματική αυτή διάταξη που απευθύνεται κυρίως στο νομοθέτη, αποβλέπει στην προστασία και κατοχύρωση της θελήσεως του διαθέτη και δωρητή εναντίον των πράξεων της πολιτείας ακόμη και αυτών που έχουν νομοθετικό περιεχόμενο, αφού, σύμφωνα με αυτή, δεν επιτρέπεται κατ' αρχήν η μεταβολή σκοπού όχι μόνο με διατάγματα αλλά ούτε και με νόμο (ΟΛΑΠ 1241/1979 ΝοΒ 28. 729, ΑΠ 656/2006, ΑΠ 1547/2010, ΓνμΔΝΣΚ 2/2002, 149/2012 κ.α.).

2. Επίσης, από τις συνδυασμένες, υπό στοιχ. ΙΙ.2., εκτιθέμενες διατάξεις του ΑΚ (ήτοι, τα άρθρα 108, 109, 112 και 114) σαφώς προκύπτει ότι το,

με διαθήκη συνιστώμενο, αυτοτελές κοινωφελές ίδρυμα αποκτά νομική προσωπικότητα από και με την έκδοση διατάγματος που εγκρίνει τη σύστασή του *ΓνμδΝΣΚ 3/2011, σ.10*). Συνεπώς πριν από τη δημοσίευση του εν λόγω εγκριτικού διατάγματος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως η υπέρ αυτού ταχθείσα περιουσία δεν μπορεί να καταστεί αντικείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων (βλ. *Σημαντήρα Γεν. Αρχαί, εκδ. β', ημιτ. Α'. παρ. 523, σελ. 285, και Αθ. Κρητικό στην ΕρμΑΚ Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, υπό άρθρο 108, αριθ. 3 και τις εκεί περαιτέρω παραπομπές*), ούτε και να καταστεί διάδικος στο δικαστήριο, ενόψει του ότι δεν αποτελεί ένωση προσώπων, κατά την έννοια των άρθρων 107 ΑΚ και 62 εδ. β' ΚΠΟΛΔ, αλλά θεωρείται στο μεταξύ ως σχολάζουσα (*ΑΠ 278/1985 ΝοΒ 34. 68, ΕφΑθ 4792/2006 ΕΛΔνη 2009. 551*). Και, ναι μεν, κατά τη διάταξη του άρθρου 114 ΑΚ, τα κατ' αυτόν τρόπο συνιστώμενα ιδρύματα λογίζονται κατά πλάσμα δικαίου ως υφιστάμενα αναδρομικά από τον θάνατο του ιδρυτή τους, ως προς τα επαγόμενα σε αυτά δικαιώματα και υποχρεώσεις (*ΓνμδΝΣΚ 206/2014, ΣΤΕ 2636/1988 ΝοΒ 1989. 819, Μπαλής Γεν. Αρχαί, παρ. 17 Β. 5 κ.α.*), ωστόσο τούτο ισχύει υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ότι επακολούθησε δημοσίευση του εγκριτικού της σύστασής τους σχετικού διατάγματος (*ΓνμδΝΣΚ 76/2004, σελ. 9, πρβλ. ΕφΑθ 1879/2009 ΕπισκΕμπΔ 2009 = ΕΠΟΛ 2010. 388*).

3. Εξάλλου, από τη γραμματική και τελολογική αυτοτελή και συνδυαστική μεταξύ τους ερμηνεία των ανωτέρω, υπό στοιχ.ΙΙ.4., διατάξεων του νέου Κώδικα κοινωφελών περιουσιών, σχολαζουσών κληρονομιών κλπ (*ν. 4182/2013*), εκτός των άλλων, σαφώς προκύπτουν και πάντως εναργώς συνάγονται και τα εξής:

α. Με τον νέο αυτόν Κώδικα εσκοπήθη, σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στην αιτιολογική αυτού έκθεση (βλ. σελ. 1, 2 τούτου, υπό τον τίτλο «Α. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ»), η αποκατάσταση των ελλείψεων του μέχρι τότε υφιστάμενου πλαισίου διαχείρισης, αξιοποίησης και εποπτείας των κοινωφελών περιουσιών, οι οποίες είχαν οδηγήσει σε σοβαρά προβλήματα αναφορικά με την καταλληλότητα και αποτελεσματικότητά του, μεταξύ των οποίων κρίθηκε σκόπιμο να περιληφθεί και το νομικό πλαίσιο διαχείρισης των σχολαζουσών κληρονομιών.

β. Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά την έννοια της σχολάζουσας κληρονομιάς, όπως αυτή προσδιορίζεται στα άρθρα 1 (περ. 6) και 61 (παρ. 3 εδ. α') του ν. 4182/2013, σαφές είναι ότι το περιεχόμενο αυτής απολύτως ταυτίζεται μ' αυτό που οριζόταν στις διατάξεις του άρθρου 1865 εδ. α' του ΑΚ (που ρητώς περιλαμβάνεται στις καταργούμενες διατάξεις, κατά τα οριζόμενα στην περ. ε' της παρ. 8 του άρθρου 82 του ν. 4182/2013). Κατά την έννοια αυτή, πρόκειται για ένταξη του συγκεκριμένου θεσμού στον νέο Κώδικα κοινωφελών περιουσιών, σχολαζουσών κληρονομιών κ.λ.π., ο οποίος, το πρώτον, είχε εισαχθεί με τις (ενταγμένες στο 8^ο κεφάλαιο του Αστικού Κώδικα) διατάξεις τούτου (άρθρα 1865 έως και 1870). Σύμφωνα με το θεσμό αυτό, που – σε αντίθεση με τα ισχύοντα στο προγενέστερο (ρωμαϊκό) δίκαιο – σε κάθε κληρονομιά υπάρχει πάντοτε και μάλιστα αναδρομικά από τον θάνατο του κληρονομούμενου κληρονόμος, εσκοπήθη η αποτροπή της παράτασης της αβεβαιότητας σχετικά με το ποιος είναι κληρονόμος (βλ. Γνμδ ΝΣΚ 16/2013 Τμ. Α', με εκεί παραπομπές σε Ανθή Πελένη, σε Ερμ ΑΚ Γεωργιάδη - Σταθόπουλο, υπό άρθρο 1865, Τομ. ΙΧ, σελ. 591 αρ. 1, 592, αρ.2, Νικ. Παπαντωνίου "Κληρονομικό Δίκαιο" εκδ. 1978, παρ. 3, ΕισΠρΑθ 83092/1961 ΝοΒ 10. 542). Συνέπεια τούτων είναι, όταν ο κληρονόμος δεν είναι βέβαιο αν αποδέχθηκε την κληρονομία ή είναι άγνωστος (βλ. Γνμδ ΝΣΚ 16/2013, ό.π., Γ. Μπαλή "Κληρονομικό Δίκαιον", εκδ. Ε, παρ.184, ΕρμΑΚ, Φίλιος ΚληρΔ παρ. 7, Λιτζερόπουλος ΚληρΔ παρ. 41, Παπαντωνίου, ό.π., Στεφανόπουλος, Στοιχεία ΚληρΔ, σ. 178, Σπυριδάκης, ΕγκΚληρΔ, σ. 199, ΓνμδΝΣΚ 16/2013, 693/88, ΕφΑθ 35/2001 ΕλλΔνη 42. 953, ΕφΑθ 5514/2006 ΝοΒ 2007. 362) ή λογίζεται ως τέτοιος, η εν λόγω κληρονομιά να θεωρείται σχολάζουσα και να διορίζεται κηδεμόνας αυτής προς εξασφάλισή της (Μπαλή "Κληρονομικό Δίκαιον", ό.π., παρ. 185, ΕφΑθ1258/2001 ΕλλΔνη 2001. 953). Ωστόσο, κατά τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 62 του ν. 4182/2013 που προβλέπουν τον διορισμό του κηδεμόνα σχολάζουσας κληρονομιάς, κατά την εκεί ειδικότερα οριζόμενη διαδικασία, φαίνεται ότι το συγκεκριμένο θεσμικό πρόσωπο της κληρονομιάς (αν, βεβαίως, δεν προκύπτει κάτι διαφορετικό από τη βούληση του διαθέτη) ορίζεται πλέον διοικητικά, ενόψει και της ρύθμισης που επήλθε με την παρ. 2 του άρθρου 77 του ανωτέρω νόμου που αντικατέστησε τα οριζόμενα στο άρθρο 813 ΚΠολΔ, έτσι

ώστε να προσαρμοστεί στη ρύθμιση του πιο πάνω άρθρου 62 παρ. 1 (βλ. αιτιολογική έκθεση του ν. 4182/2013, υπό το άρθρο 77).

4. α. Στην προκειμένη περίπτωση από την επισκόπηση των διατάξεων του νέου Κώδικα κοινωφελών περιουσιών, σχολαζουσών κληρονομιών κ.λ.π. (ν. 4182/2013) που αναφέρονται στον διορισμό τόσο του κηδεμόνα σχολάζουσας κληρονομίας (άρθρα 61 έως 64) όσο και του εκτελεστή διαθήκης (άρθρα 16 έως 21 και 40 έως 45), όπως αυτές συμπληρώνονται από τις αντίστοιχες διατάξεις του Αστικού Κώδικα, κατά το μέρος που οι τελευταίες, μη έχουσες ρητώς καταργηθεί, δεν αντίκεινται στις διατάξεις νέου Κώδικα (πρβλ. περ. ε' και στ' της παρ. 8 του άρθρου 82 του ν. 4182/2013), σαφώς προκύπτει ότι πρόκειται για διακριτές περιπτώσεις διορισμού θεσμικών οργάνων της κληρονομίας που φέρεται καταρχάς να εξυπηρετούν διαφορετικό σκοπό και, για το λόγο αυτό, του νόμου μη διακρίνοντας άλλως ειδικώς, δεν αποκλείεται καταρχάς να συνυπάρξουν (πρβλ. ΕρμΑΚ Γεωργιάδη-Σταθόπουλο, Τομ. Χ, υπό άρθρο 2028 ΑΚ, σελ. 884, αρ. 2). Πράγματι, οι εκτελεστές διαθήκης είτε ορίζονται με τη διαθήκη, σύμφωνα με τις διατάξεις του νέου Κώδικα και τις συμπληρωματικώς ισχύουσες διατάξεις των άρθρων 2020 έως 2027 ΑΚ (πρβλ. εδ. α' της παρ. 1 του άρθρου 40) είτε κληρώνονται, έπειτα από σχετική κλήρωση που διενεργεί η αρμόδια αρχή, εκ του τηρουμένου στο Υπουργείο Οικονομικών οικείου μητρώου, όταν δεν ορίζονται από τη συστατική πράξη ή παρίσταται ανάγκη αντικατάστασης των οριζομένων και δεν έχει προβλεφθεί η αναπλήρωσή τους από τη συστατική πράξη (πρβλ. παρ. 1 του άρθρου 16, σε συνδυασμό με β' εδαφ. της παρ. 2 του άρθρου 40). Αντιστοίχως, η ενεργοποίηση του διορισμού κηδεμόνα κληρονομίας προϋποθέτει ότι αυτή είναι σχολάζουσα, κατά την έννοια των διατάξεων της παρ. 3 του άρθρου 61, σε συνδυασμό και με την περ. 6 του άρθρου 1.

β. Ωστόσο, για την απάντηση επί του τιθέμενου ερωτήματος, πρέπει να σταθμιστούν και συνεκτιμηθούν οι σκοποί που επιτελούνται μέσω των συγκεκριμένων θεσμικών οργάνων (τα οποία, μετά την αποδοχή του διορισμού τους, ασκούν δημόσιο λειτουργήμα και υπάγονται ως προς την άσκησή του στην εποπτεία και τον έλεγχο της αρμόδιας αρχής - πρβλ. παρ. 6 του άρθρου 17 του ν. 4182/2013 για τον εκκαθαριστή, εκτελεστή και διοικητή του ιδρύματος - και παρ.

1 του άρθρου 62 του ίδιου νόμου, που παραπέμπει στις ίδιες παραπάνω διατάξεις του άρθρου 17, για τον κηδεμόνα σχολάζουσας κληρονομίας), ενόψει και του περιεχομένου των ανατιθέμενων βάσει της κείμενης νομοθεσίας σ' αυτούς αρμοδιοτήτων, αλλά και του διδόμενου ιστορικού της εκάστοτε εξεταζόμενης περίπτωσης.

5. α. Από τις παραπάνω εκτιθέμενες αρμοδιότητες των δύο θεσμικών οργάνων της κληρονομίας (*δηλ. του κηδεμόνα σχολάζουσας κληρονομίας και του εκτελεστή διαθήκης*) των οποίων ερίζεται του ποιος νομιμοποιείται να ασκήσει τις εν θέματι ενέργειες (*ήτοι, τη σύσταση του εν λόγω ιδρύματος ή την προσφυγή στο Εφετείο για την τροποποίηση της βούλησης του διαθέτη, εφόσον αυτή ήθελε εκτιμηθεί ως ανέφικτη*) φαίνεται ότι συντρέχει περίπτωση αλληλοεπικαλύψεως τούτων, που σε ενδεχόμενη περίπτωση δια κληρώσεως διορισμού και εκτελεστή διαθήκης (εφόσον δεν έχει οριστεί τέτοιος με τη διαθήκη) δεν αποκλείεται η πρόκληση συγκρούσεων μεταξύ τούτων. Με την έννοια ότι οι εκ μέρους της υπηρεσίας προβαλλόμενες ως ενδεικνυόμενες ενέργειες μπορεί καταρχάς να υπαχθούν στις εκ της κείμενης νομοθεσίας ανατιθέμενες στα όργανα αυτά αρμοδιότητες, καθόσον η διενέργεια τούτων υπηρετεί ταυτόχρονα τους σκοπούς του δημόσιου λειτουργήματος που αυτοί αναλαμβάνουν. Και τούτο, διότι οι ενέργειες αυτές, εκ παραλλήλου, κατατείνουν, αφενός μεν στην άρση της ιδιότητας της επίμαχης κληρονομίας ως σχολάζουσας (έως την επίτευξη της οποίας εξακολουθεί διατηρούμενη η ιδιότητα του κηδεμόνα αυτής), αφετέρου δε στην υλοποίηση (εκτέλεση) της βούλησης του διαθέτη (που βεβαίως αποτελεί έργο του εκτελεστή διαθήκης, κατά την παρ. 1 του άρθρου 2020 ΑΚ, η οποία εφαρμόζεται συμπληρωματικά), ενώ ταυτόχρονα μπορούν να νοηθούν ως υπαγόμενες και στην έννοια της κάθε άλλης πράξης που αποβλέπει στην καλύτερη εξασφάλιση της κληρονομίας (πρβλ. άρθρο 1866 εδ. α' ΑΚ, το οποίο παραμένει και σήμερα σε ισχύ, εφόσον ρητώς καταργήθηκε μόνο το εδάφιο β' του εν λόγω άρθρου – πρβλ. περ. ε' της παρ. 8 του άρθρου 82 του ν. 4182/2013, η δε διατήρησή του, ως εναρμονιζόμενη με την πάγια θέση περί της νομικής φύσης του συγκεκριμένου προσώπου ως εκπροσώπου του κληρονόμου, δεν φαίνεται να προσκρούει ή να αντιτίθεται με διατάξεις του νέου αυτού Κώδικα).

β. Παρά ταύτα, ενόψει των παραπάνω, αλλά και λαμβάνοντας εν προκειμένω υπόψη ότι: **1)** Το λειτούργημα του κηδεμόνα παύει, κατά ρητή διάταξη του νόμου, εφόσον του κοινοποιηθεί δικαστική απόφαση περί αναγνώρισης του δικαιώματος κληρονόμου ή αν διαπιστωθεί το κληρονομικό δικαίωμα με απόφαση της αρμόδιας αρχής, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, οπότε και παραδίδει την περιουσία στον κληρονόμο ή εκκαθαριστή (*πρβλ. παρ. 3 του άρθρου 62*). Πράγμα που εμμέσως πλην σαφώς υποδηλώνει την πρόθεση του νομοθέτη να μη ανέχεται οπωσδήποτε την ταυτόχρονη συνύπαρξη των δύο αυτών δημόσιων λειτουργημάτων. Υπό την αυτονόητη, βεβαίως, επιφύλαξη ότι τούτο δεν ισχύει όταν ο διορισμός του εκτελεστή διαθήκης προέρχεται από την ίδια τη βούληση του διαθέτη που αποτυπώνεται στη διαθήκη, αφού, στην περίπτωση αυτή, ισχύει η εκ του άρθρου 109 Σ παρεχόμενη συνταγματική προστασία και κατοχύρωση της θελήσεώς του εναντίον των πράξεων της πολιτείας, ακόμη και αυτών που έχουν νομοθετικό περιεχόμενο, κατά τα παραπάνω. **2)** Ήδη υπάρχει δικαστικός διορισμός κηδεμόνα για την υπέρ συστάσεως του ανωτέρω αυτοτελούς κοινωφελούς ιδρύματος καταλειπόμενη κληρονομία που κρίθηκε ως σχολάζουσα, κατά την προεκτεθείσα έννοια. **3)** Έως σήμερα δεν φέρεται να έχουν μεταβληθεί, κατά το εκτιθέμενο ιστορικό της ερωτώσας υπηρεσίας, τα δεδομένα υπό τα οποία η εν λόγω κληρονομιά έχει κριθεί δικαστικά ως σχολάζουσα, κατά τα παραπάνω. **4)** Συνεπώς αποκλείεται η εξέταση της ενεργοποίησης της διάταξης του άρθρου 758 ΚΠολΔ, κατά την έννοια της οποίας επιτρέπεται – κατά παρέκκλιση και προς ανατροπή της από το άρθρο 778 ΚΠολΔ απορρέουσας δεσμευτικής ισχύος των κατά την εκούσια δικαιοδοσία εκδιδόμενων αποφάσεων (*βλ. ΕρμΚΠολΔ, Κ. Δ. Κεραμεύς, Δ. Γ. Κονδύλης, Ν. Θ. Νίκας, εκδ. 2000, υπό άρθρο 778, σελ. 1533-1536, και ιδίως σελ. 1534, αρ. 2, 3, με εκεί παραπομπές σε θεωρία και νομολογία*) – η μεταρρύθμιση ή ανάκληση αποφάσεων που εκδόθηκαν σε δίκες της εκούσιας δικαιοδοσίας (όπου δεν γίνεται δεσμευτική διάγνωση εννόμων σχέσεων, όπως ισχύει στις διαγνωστικές δίκες της αμφισβητούμενης, αλλά διατάσσονται τα κατάλληλα ρυθμιστικά μέτρα σε σχέση με τη νομική κατάσταση και λειτουργία φυσικού προσώπου), εφόσον προς τούτο απαιτείται να έχουν προκύψει νέα πραγματικά δεδομένα ή να έχουν μεταβληθεί οι

συνθήκες κάτω από τις οποίες εκδόθηκαν οι συγκεκριμένες αποφάσεις (Α/Γ 281/97 ΕλλΔνη 1998. 95), πράγμα που εν προκειμένω δεν προκύπτει ότι συμβαίνει. 5) Ο, υπό το προϊσχύσαν νομοθετικό καθεστώς, προβλεπόμενος αποκλειστικά και μόνο δικαστικός διορισμός του κηδεμόνα σχολάζουσας κληρονομίας, που είναι μάλιστα ενεργός κατά τον χρόνο ισχύος του νέου Κώδικα, δεν αναιρείται από τις διατάξεις τούτου, εφόσον ρητώς σ' αυτές προβλέπεται ότι διαδικασίες που έχουν ήδη αρχίσει μπορούν να ολοκληρώνονται και κατά την προϋφιστάμενη διαδικασία (πρβλ. τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 82 του ν. 4182/2013, όπως ισχύει): ΔΕΝ ΚΡΙΝΕΤΑΙ απαραίτητος και σκόπιμος ο δια κληρώσεως γενόμενος (διοικητικός) διορισμός εκτελεστή διαθήκης, στο μέτρο που οι ως άνω φερόμενες ως ενδεικνυόμενες ενέργειες επιτρέπεται, κατά την έννοια αυτή, να διενεργηθούν (και) από το πρόσωπο του ήδη ως άνω δικαστικά διορισθέντος κηδεμόνα σχολάζουσας κληρονομίας. Τα πιο πάνω, βεβαίως, παύουν να ισχύουν εάν είτε το δικαστήριο, όπου εκκρεμεί η από τον κηδεμόνα υποβληθείσα, κατ' άρθρ. 10 παρ. 3 του ν. 4182/2013, αίτηση άρσης του αναπαλλοτρίωτου των ακινήτων που αποτελούν την υπέρ του συσταθσόμενου ιδρύματος καταλειφθείσα περιουσία προς ικανοποίηση των δανειστών της κληρονομίας, ήθελε κρίνει ότι αυτή πρέπει ν' απορριφθεί για έλλειψη ενεργητικής νομιμοποίησης είτε μ' οποιονδήποτε τρόπο ήθελε τυχόν ολοκληρωθεί η διαδικασία συστάσεως του εν λόγω ιδρύματος, οπότε και τούτο αποκτά νομική προσωπικότητα, με συνέπεια τότε η υπέρ αυτού καταλειφθείσα περιουσία (κληρονομία) να μη θεωρείται σχολάζουσα. Στις περιπτώσεις αυτές καθ' όλα σκόπιμος και νόμιμος είναι είτε ο κατόπιν γενομένης κληρώσεως διορισμός εκτελεστή διαθήκης, κατά τα οριζόμενα στις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 16 (παρ. 1) και 40 (παρ. 2 εδ. β') του ν. 4182/2013 είτε διορισμός εκκαθαριστή κληρονομίας ή και διοικητή του ιδρύματος, ανάλογα με τις αντίστοιχες μελλοντικές εξελίξεις που είναι πρόωρο να εκτιμηθούν και αναλυθούν ειδικότερα κατά την παρούσα φάση.

γ. Τέλος, σε ό,τι αφορά τις εν γένει ενδεικνυόμενες ενέργειες από πλευράς διοίκησης για την αποτελεσματικότερη προστασία της ως άνω υπέρ ιδρύματος καταλειφθείσας περιουσίας, πρέπει να επισημανθεί ότι, πέρα από τις πιο πάνω επιτρεπόμενες διαδικαστικές ενέργειες από την πλευρά του κηδεμόνα

σχολάζουσας κληρονομίας και δη της, κατ' αρθρ. 10 παρ. 3 του ν. 4182/2013, υποβληθείσας αίτησης εκ μέρους του, δεν προκύπτει στην παρούσα φάση άλλη νομική δυνατότητα προς τούτο. Κι' αυτό, γιατί τούτο θα εξαρτηθεί από την έκβαση της δίκης αυτής, οπότε σε περίπτωση ευδοκίμησης της πιο πάνω αίτησης, που κατ' ουσία κατατείνει στην ικανοποίηση των δανειστών της κληρονομίας, στη συνέχεια, θα πρέπει να εξετασθεί εάν είναι δυνατή ή όχι με την εναπομένουσα περιουσία η σύσταση του οριζόμενου στη διαθήκη κοινωφελούς ιδρύματος, πράγμα που αναλόγως θα ενεργοποίηση και τον διορισμό των αντίστοιχων οργάνων της κληρονομίας ή ιδρύματος, κατά τις ως άνω γενόμενες διακρίσεις.

IV.- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Α' Τμήμα) γνωμοδοτεί ομοφώνως ότι ο ήδη δικαστικώς διορισμένος κηδεμόνας της σχολάζουσας κληρονομίας του θέματος, μπορεί να ενεργήσει τις διαδικασίες σύστασης του ιδρύματος ή της προσφυγής στο Εφετείο, για την τροποποίηση της βούλησης του διαθέτη, μη όντος αναγκαίου στο στάδιο αυτό του διορισμού εκτελεστή διαθήκης.-

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 3 - 2 - 2015

Ο Πρόεδρος

Ανδρέας Χαγκαύτης

Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Ο Εισηγητής

Γεώργιος Α. Βαμβακίδης

Πάρεδρος ΝΣΚ